

درعربیحجاز امام صادق علیه السلام

المنطق

مراحل تفکر

جلسه ۱۳۱

استاد فرخی

قیاس مرکب

تعریف قیاس مرکب:

قیاس مرکب، قیاسی است که از دو یا چند قیاس ترکیب یافته به نحوی که نتیجه بعضی از قیاس‌ها مقدمه بعضی دیگر است و از مجموع آن‌ها مطلوب حاصل می‌گردد.

به عبارت دیگر: قیاس مرکب آن است که مقدماتش به خودی خود ثابت نبوده و در علم دیگری هم قبلاً ثابت نشده و اثبات آن را به جای دیگر هم محول نماییم. در این صورت ناچاریم ابتدا قیاس یا قیاس‌های دیگری تشکیل داده و نتایج آنها را مقدمه قیاس‌های بعدی قرار دهیم و از وجود یکی از لوازم، لازم دیگر را اثبات کنیم تا به مطلوب نهایی خود برسیم.

اقسام قیاس مرکب:

۱. قیاس مرکب موصول

در قیاس مرکب موصول به نتایج هر یک از قیاس‌ها تصریح می‌شود؛ یک بار به عنوان نتیجه قیاس، و بار دیگر به عنوان مقدمه قیاس دیگر.

مثلاً گفته می‌شود: «کل انسان حیوان، و کل حیوان نام، فکل انسان نام، و کل انسان نام، و کل نام جسم، فکل انسان جسم».

۲. قیاس مرکب مفصول

در قیاس مرکب مفصول فقط نتیجه نهایی ذکر شده و نتیجه قیاس‌های قبلی ذکر نمی‌شود.

مانند: «کل انسان حیوان، و کل حیوان نام، و کل نام جسم، فکل انسان جسم».